

Buda Ferenc Kossuth-díjas költővel beszélget Petőfi Sándor László

Petőfi Sándor László: *A verseit olvasván az volt a határozott érzésem, hogy Buda Ferenc olyan költő, aki teljesen és őszintén benne van a műveiben.*

Buda Ferenc: Igen, erre törekszem, ha nem volnék benne, hamisnak érzésem.

P. S. L.: *Mondhatni szerep nélküliek az írásai. Az ön költészetét Bardócz Lajos jól érthetőnek és egyben modernnek jellemezte.*

B. F.: Ez a kettő nem egymást kizáró fogalmak, ami a költői szerepet, azonosulást, a szövegben való jelenlétet illeti, úgy gondolom, hogy mindannyian többféle szerepet is vállalunk. Ez is lehet hiteles, ha őszintén beleéljük magunkat. Nem színészetéről beszélek, hanem teszem azt valaki férfúnak születik, jó esetben előbb-utóbb eljön az az idő, amikor apává válik. Az apaszerepet lehet jól, rosszul alakítani. Mindenesetre addig soha nem játszott szerepet kell alakítania. A szereppel való azonosulás követelmény. A jó szereplőben is ezt érhetjük tetten.

P. S. L.: *Ha már a szerepeknél tartunk, hogyan változott az ön életében az írói szerep felfogása? Vagy valami ősi örökségként megvolt már eredendően?*

B. F.: Természetesen változott, ahogyan az ember is változik. Arra kanyarodnék vissza, hogy elég korán megtanultam olvasni, még az iskolába jutás előtt két esztendővel. Jó ol-

vasmányokhoz is idejekorán hozzájutottam, többek között Petőfi írásaihoz, és ez az élmény engem meglehetősen képlékeny állapotomban ért, még az „imprinting” időszakában, óhatatlanul valamiféle modellt is láttam magam előtt.

P. S. L.: *Ezek szerint a Petőfi-féle költőszerep vonzó volt?*

B. F.: Természetesen az volt, de akkoriban teljesen elérhetetlen vágyalomnak tűnt. De eljött az életemnek és az országnak olyan időszaka, amikor valami hasonló szerep megvillant az ember előtt. A váteszi szerep együtt

jár egyéb emberi tulajdonságokkal, az ember szeret kiállni a tömegek elé, szereti magára vonni a figyelmet, vezető szerepre vágyik. Ez utóbbiak nem nagyon gyúltak bennem. Ha már a klasszikusokat vesszük sorba, hozzám alkatban sokkal közelebb áll Arany János. Egyrészt a bíbelődésre, szöszmötölésre való hajlam miatt, másrészt a nagy elhallgatások miatt. 56 után bennem volt a láng megőrzésének vágya, amikor csak csend, hó és halál van, őrizni kell a lángocskát. Úgy, mint a nyenyec vagy hanti vadászok, akik a parazsat egy nyírfatuskóba elrejtve őrzik az energiát.

P. S. L.: *Mi a helye ezek után a költőnek a talán mondhatni nem túlzottan irodalombarát környezetben?*

B. F.: Igazában ezt nem nekem kellene megszabni, és megmondani sem. A magam személyét illetően árva szavam sem lehet, nincs okom panaszra. Nálunk Magyarországon és a tágabb térségben, egészen az Urálig, hosszú időn keresztül nagyobb volt a szerepe a költészetnek, mint nálunk szerencsésebb országokban. Itt magára kellett vállalnia sok olyasmit a költészetnek, ami igazság szerint nem a költők, az írók dolga lett volna. De úgy hiszem, ennek haszna is sok volt. Most talán visszajára fordult ez; az író maradjon az írásnál, és ne politizáljon. Az a bökkenő, hogy egyfelől a nemzeti gondokon, társadalmi nyavalyákon túl sok minden van, amiről lehet írni, de könyörgöm, ne rekesszük ki ezeket a témákból. Nem fogja megoldani a problémákat, de legalább a kérdést fogalmazza meg. Másképpen, mint a tudomány. A tudomány nyomról nyomra követi a dolgokat, a művészet intuitív volta miatt lehet nagyobb rálátása a témára. A mi diktatúra alatt felnőtt írói nemzedékünk fokozottan érzékeny másban megnyilvánuló diktatúrákra is; gazdasági, pénzügyi, politikai értelemben megnyilvánulókra lehet gondolni.

P. S. L.: *Ez a fajta társadalmi felelősséget rejtő írásmód tovább él?*

B. F.: Gondolom, hogy igen. Azok az írók, akik biológiai, szellemileg túlélték az elmúlt időszakot, nem tudják, nem hajlandók megtagadni önmagukat. Másokról nem, magamról nyilatkozhatok; édes keveset törődök azzal, hogy az én felfogásomat követi-e valaki. Senkire ráerőltetni nem óhajtom. Az erőszakot irtóztatosan megvetem és tartózkodom tőle.

P. S. L.: *Hogyan látja a saját útját, helyét a mai irodalmi közegben?*

B. F.: Megmondom őszintén, képtelen vagyok minden irodalmi irányzatot átlátni. Időmből nem telik. Akad más fontos téma, amit szemügyre kell vennem. Ezek irodalmon túli dolgok, olyanok, amelyek befolyásolják, sőt veszélyeztetik az emberi kultúrát. Befolyásolni nem tudom ezeket, de legalább jagatok. Azt, hogy milyen

utat jártam be eddig, próbálom tekinteni, leírni – mostanában gyarló képességeim szerint. Viszont előre is muszáj tekintenem, mert már látom az életút végét; egészen bizonyos, hogy olyan sokáig nem fog tartani mint idáig. Ezt a hátralévő időt nekem megint csak a gyarló képességeim szerint lehető gazdaságossággal kell osztanom. Rendbe kell szednem magam belülről, és leírni azt, amit csak én írhatok le.

P. S. L.: *Azt gondolom, mondhatjuk, hogy hazai érdeklődés elsődlegesen az itteni, határon túli és nyugat-európai irodalomra terjed ki. Ön egészen az Urálig eltekint, és a rokon népek költészetébe is beleásta magát. Honnét származik, mit ad önnek ez az érdeklődés?*

B. F.: Kicsit még az Urálon túlra is kitekintettem. Elsősorban a kíváncsiság vitt arra, mindig is érdekelték másféle népek, érdekelték a különbségek és hasonlóságok. Ezeknek az utaknak és nagyon szerény vizsgálódásoknak az a legfőbb tanulságuk, hogy az emberek a lényegyet tekintve mindenütt egyformák, akár kerek vagy hosszúkás fejűek, akár szőkék vagy feketék. Egy faj vagyunk, minden nép a maga módján értékes, mindegyik adott az összeméri kultúrához annyit, amennyi tőle tellett. Ami különösen Ázsia felé fordított, az a kapcsolat, amely régen volt a né-

pek között. Eljutottam egészen addig, hogy egy jó szótár segítségével önállóan tudok fordítani ezekből a nyelvekből; kazahból, kirgizból, baskirból, ujburból, tatárból. Ezeknek a népeknek a népköltészetével foglalkoztam elsősorban és másodsorban is, nem annyira a mai műköltészetükkel. Az előzőben találtam a legtöbb hasonlóságot a miénkkel. Egyébként ezeknek a népeknek a műköltészeté nem került olyan távol a népköltészeti gyökerektől, mint a miénk. De ez természetes dolog, a legtöbbjüknél a modern írásbeliség sem régen alakult ki.

P. S. L.: *Érdekes módon ezen népek könnyűzenéjében is benne van az ősi dallamvilág. Ez nálunk, a nyugat-európai népeknél hiányzik. De nem is kell Ázsiáig elmenni, elég, ha meghallgatjuk a szerb, román könnyűzenét. Miért nincs nálunk ez a közelség a népzene és a modern műfajok között?*

B. F.: Ez egy fáziskülönbség eredménye. Hamarabb csatolódtunk a nyugat kultúrájához, kemény öklű Szent István királyunk óta. Aki államférfiúként bölcsen belátta, hogy a fennmaradásnak ilyen kemény feltételei vannak. Ennek kegyetlen eszközökkel érvényt is szerzett, árat fizettünk érte. Egyik az volt, hogy az ösköltészet nagy része odaveszett.

P. S. L.: *Köszönöm és hasonlóan értékes alkotóéveket kívánok!*

BUDA FERENC Debrecenben született, 1936-ban, nő, 5 gyermeke van. 1955-1968-ig a KLTE magyar szakán tanul, 1957-58-ban az '56-os forradalom után három verse miatt bebörtönzik, 1958-63-ig a Chinoiban segédmunkás, 1963-70-ig Pusztavacson, Kecskeméten és Kerekegyházaán tanít, 1970-86 között a Bács-Kiskun Megyei Levéltár munkatársa, 1986-tól a Forrás főmunkatársa. Díjai: Radnóti Miklós-díj, József Attila-díj (1973), SZOT-díj (1988), az IBBY irodalmi díja (1989), az Év Könyve jutalom (1992), Nagy Imre Emlékplakett (1993), Magyar Művészetért Díj (1993), Literatúra-díj (1996), Déry Tibor-díj (1999), Németh László Emlékérem, Darvas József-díj, Kossuth-díj (2005). Főbb művei: Füvek példája (versek, 1963), Ébresszen aranyásip (versek, 1970), Varázsének (műfordítás, 1973), Kócmadzag (gyermekversek, 1979), Holt számból búzaszál (versek, 1982), A láthatatlan tolvaj (népmesefordítás, 1989), Évgyűrűk bilincsei (próza, 1989), Hatalmam: nyugalom (összegyűjtött versek, fordítások, 1992), Kimondott szó, kilőtt nyíl (török népek szólásai, 1997), Árvaföld (versek, 2000), Árapály 2005, Isten szalmaszálán 2006.

PETŐFI SÁNDOR LÁSZLÓ művelődésszervező, tanár. Kezdetben az oktatásban dolgozott, majd 2005-től a Bács-Kiskun Megyei Közművelődési Intézetnél, a mai NMI megyei iroda jogelődijénél. Tagként részt vesz a Kecskemét Megyei Jogú Város Oktatási, Kulturális és Egyházügyi Bizottság munkájában, elnökként irányítja a Bizottság Kulturális Munkacsoportjának tevékenységét, valamint kuratóriumi tagként részt vállal a Pilinszky János Alapítvány feladataiban.